

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH W TORUNIU

**PROGRAM EDUKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA
W NADLEŚNICTWIE TRZEBCINY NA LATA 2017 - 2026**

Akceptuje:

*Nadleśniczy
Nadleśnictwa Trzebciny*

Zatwierdził:

*Dyrektor
Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych
w Toruniu*

Nadleśnictwo Trzebciny, wrzesień 2016

Spis treści:

- I.** Wprowadzenie
 - A. Podstawy prawne Programu Edukacji Leśnej Społeczeństwa
 - B. Cele i treści edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Trzebciny
 - C. Podsumowanie działalności edukacyjnej nadleśnictwa za miniony okres tzn. do końca 2015 r.
- II.** Ustalenia z posiedzenia Komisji Programu Edukacji Leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Trzebciny.
- III.** Charakterystyka naturalnych walorów edukacyjnych nadleśnictwa.
- IV.** Obiekty edukacji leśnej Nadleśnictwa Trzebciny
- V.** Obiekty edukacji leśnej innych podmiotów znajdujące się na terenie Nadleśnictwa Trzebciny.
- VI.** Partnerzy nadleśnictwa w edukacji leśnej społeczeństwa.
- VII.** Wydawnictwa edukacyjne o nadleśnictwie
- VIII.** Ramowy plan działalności edukacyjnej nadleśnictwa na lata 2017-2026
 - A. Nowe obiekty edukacji leśnej
 - B. Rozbudowa, zagospodarowanie istniejących obiektów
 - C. Planowane przedsięwzięcia z zakresu edukacji leśnej
 - D. Plany roczne
- IX.** Sprawozdania roczne z działalności edukacyjnej nadleśnictwa
- X.** Załączniki do planu

I. Wprowadzenie

*„Jeśli myślisz rok naprzód – sadź ryż,
Jeśli myślisz 10 lat naprzód – sadź las,
Lecz jeśli myślisz 100 lat naprzód – ucz ludzi.”*

(przysłowie chińskie)

Edukacja jako proces przekazywania określonej wiedzy ma za zadanie kształtować światopogląd człowieka i jego postawę oraz podstawy funkcjonowania w otaczającej rzeczywistości. Ma za zadanie nauczać i wychowywać w sposób świadomy kreując osobowość i świadomość ludzką. Biorąc pod uwagę dziedziny życia społeczeństwa nie sposób pominąć przyrody, która od zarania dziejów pozostaje w ścisłym związku z egzystencją człowieka. Do relacji zachodzących pomiędzy człowiekiem a naturą nawiązuje edukacja ekologiczna. Jednym z jej kierunków, zajmujących się wybranym elementem środowiska – ekosystemem leśnym - jest edukacja leśna nazywana również przyrodniczo – leśną.

A. Podstawy prawne Programu Edukacji Leśnej Społeczeństwa

Program Edukacji Leśnej Społeczeństwa w Nadleśnictwie Trzebciny został utworzony na podstawie Zarządzenia nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 roku w sprawie wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych. Program ten określa zakres i zadania edukacji leśnej społeczeństwa realizowane na poziomie nadleśnictwa w oparciu o założenia „Polityki Leśnej Państwa” przyjętej w 1997 roku.

B. Cele stałej i powszechnej edukacji leśnej w Nadleśnictwie Trzebciny:

1. Upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej.
2. Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania ze wszystkich funkcji lasu.
3. Budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników, w tym:
 - a) Poznanie funkcji lasu w przyrodzie i życiu człowieka.
 - b) Zrozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym, w tym zależności łączących człowieka i środowisko przyrodnicze.
 - c) Poznanie leśnictwa – ważnej gałęzi gospodarki narodowej zarządzanej zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju.
 - d) Promowanie wiedzy leśnej, kultury i historii związanej z leśnictwem.

- e) Kształtowanie pozytywnego wizerunku leśników i leśnictwa.
- f) Uczucie podstaw właściwego zachowania w lesie.
- g) Uświadomienie zagrożeń dla lasu oraz poznania metod przeciwdziałania tym zagrożeniom.
- h) Upowszechnianie wiedzy o działaniach Lasów Państwowych w zakresie ochrony przyrody i środowiska.

Cele edukacji leśnej należy realizować w oparciu o następujące treści:

1. Budowa i funkcjonowanie ekosystemów leśnych.
2. Produkcyjne i pozaprodukcyjne znaczenie lasów.
3. Zagrożenia i ochrona lasów.
4. Ochrona przyrody.
5. Rola leśnika w gospodarowaniu zasobami przyrody.

C. Podsumowanie działalności edukacyjnej za okres do 2015 r.

Nadleśnictwo Trzebciny jest jednym z pięciu nadleśnictw wchodzących w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Bory Tucholskie”, wobec czego szczególnie ważne jest wpisanie edukacji przyrodniczej w jej działalność. W przeciągu niespełna dziesięciu lat istnienia nadleśnictwa udało się zrealizować wiele projektów edukacyjnych. Początkowo prowadzono spotkania z leśnikami jedynie w szkołach i na terenie szkółki leśnej „Wydry”. Z czasem poszerzono współpracę z placówkami oświatowymi o lekcje terenowe i konkursy, których nadleśnictwo było współorganizatorem.

Pozytywne doświadczenia oraz zapotrzebowanie na tego typu działalność przyczyniły się do podjęcia decyzji o założeniu ścieżki przyrodniczo – edukacyjnej wokół jeziora „Wypalanki” położonej przy siedzibie nadleśnictwa. Działanie to okazało się mieć znaczące przełożenie na kontakty z dziećmi i młodzieżą oraz pozwoliło podnieść jakość prowadzonych zajęć edukacyjnych. Wartość przyrodniczą ścieżki dodatkowo podnosi jej malownicze usytuowanie, które sprawia, że jest miejscem chętnie odwiedzanym przez miejscową społeczność oraz odwiedzających Bory Tucholskie turystów. Z myślą właśnie o turystach wydano folder o ścieżce, który w sposób przystępny opisuje zagadnienia poruszone na ścieżce.

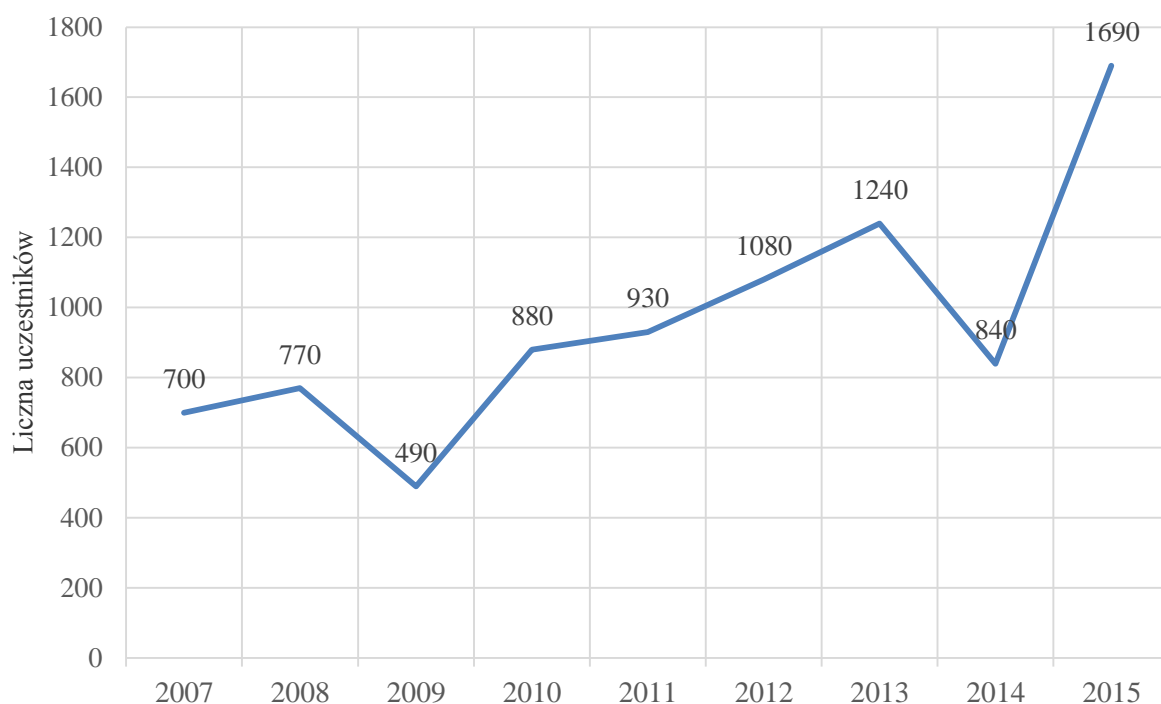
Kolejnym projektem było zaadaptowanie dawnego budynku mieszkalnego „Sekretarzówka”, położonego przy siedzibie nadleśnictwa, na salę wystawienniczą. Interesujące zbiory i eksponaty służące edukacji leśnej stanowią ciekawy materiał edukacyjny. Ponadto w roku 2013 zaadoptowano na salę edukacyjno-konferencyjną budynek gospodarczy. Dzięki temu nadleśnictwo wzbogaciło się o salę, w której odbywają się konkursy oraz zajęcia edukacyjne podczas niesprzyjającej pogody.

Nadleśnictwo było współorganizatorem wielu konkursów organizowanych przez pobliskie placówki oświatowe. Regularnie uczestniczyło w festynach i imprezach okolicznościowych oraz w akcjach, jak na przykład „Sprzątanie Świata”, choinki dla szkół, czy zimowe dokarmianie ptaków.

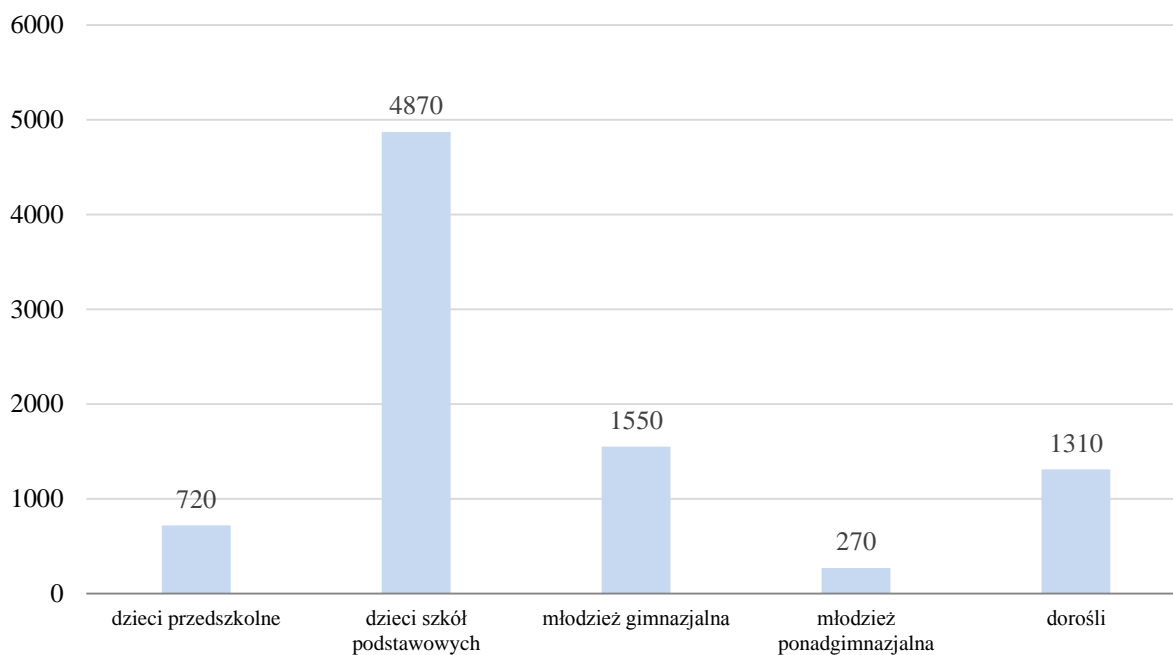
Nadleśnictwo prowadzi również stałą współpracę z Wydziałem Leśnym i Inżynierii Środowiskiem Wyższej Szkoły Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, organizując ćwiczenia terenowe dla studentów.

Frekwencję osób korzystających z różnych form edukacji przyrodniczo-leśnej, zorganizowanej (poza imprezami masowymi) przez Nadleśnictwo Trzebciny, przedstawiają poniższe wykresy.

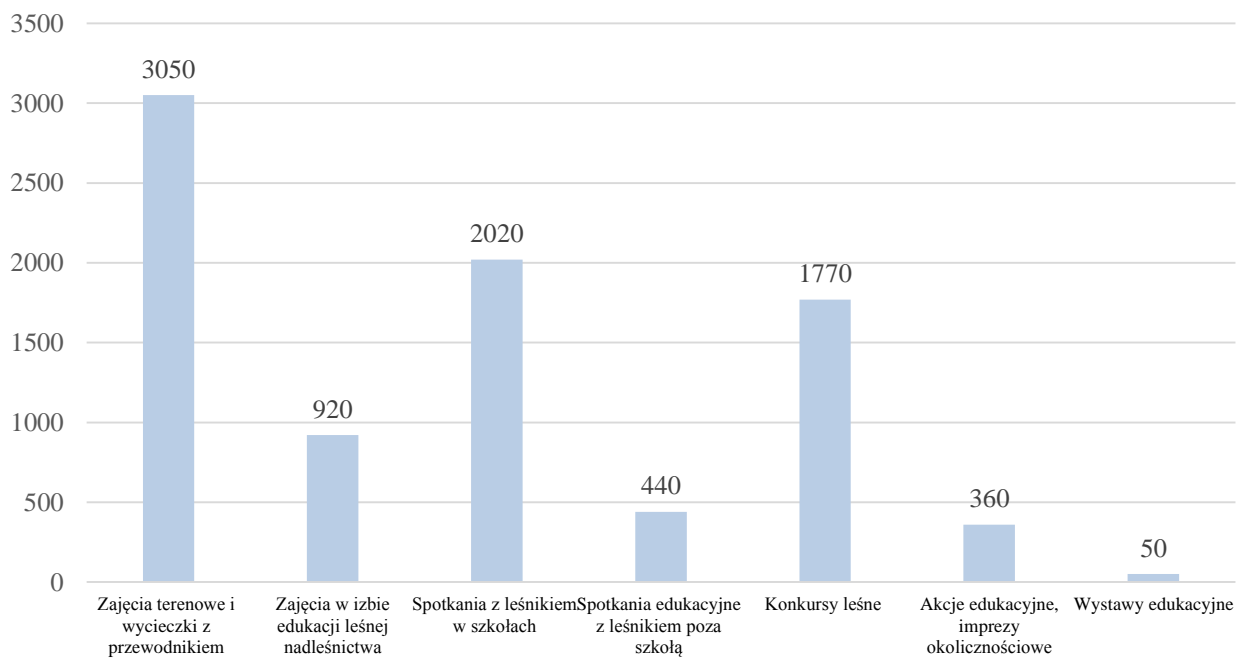
1. *Liczba osób ogółem uczestniczących w zajęciach edukacyjnych rocznie w latach 2007-2015*

2. Liczba osób uczestniczących w zajęciach edukacyjnych w latach 2007-2015 z podziałem na poszczególne grupy wiekowe uczestników

3. Liczba osób ogółem uczestniczących w zajęciach edukacyjnych w latach 2007-2015 z podziałem na formy edukacji leśnej

Z danych umieszczonych na wykresach wynika, że głównym odbiorcą edukacji prowadzonej przez nadleśnictwo są dzieci ze szkół podstawowych oraz młodzież gimnazjalna. Do tych grup przede wszystkim kierowane są i opracowywane programy spotkań. Największym powodzeniem cieszą się zajęcia w terenie, w leśnictwie lub na ścieżce edukacyjnej. Równie ciepło odbierane są spotkania z leśnikiem w szkołach i konkursy wiedzy związanej z leśnictwem i przyrodą.

Edukacją w nadleśnictwie zajmuje się średnio około 10 osób, 2 pracowników biurowych, niektórzy leśniczowie i podleśniczowie oraz sporadycznie nadzór nadleśnictwa.

Wyżej przedstawione podsumowanie działalności edukacyjnej prowadzonej w Nadleśnictwie Trzebciny obejmuje okres 9 lat, tj. od 2007 r. do 2015 r. Podsumowanie 2016 roku nastąpi w sprawozdaniu rocznym.

II. Ustalenia z I posiedzenia Komisji Programu Edukacji Leśnej Społeczeństwa w Nadleśnictwie Trzebciny.

Dnia 9 czerwca 2016 roku, w sali edukacyjno-konferencyjnej Nadleśnictwa Trzebciny, odbyło się I spotkanie Komisji ds. programu edukacji leśnej społeczeństwa dla Nadleśnictwa Trzebciny.

W skład Komisji weszli:

1. Tadeusz Chrzanowski	-	RDLP Toruń
2. Honorata Galczewska	-	RDLP Toruń
3. Anna Karpus	-	Wdecki Park Krajobrazowy
4. Piotr Kasprzyk	-	Nadleśniczy Nadleśnictwa Trzebciny
5. Hanna Kierzkowska	-	Szkoła Podstawowa w Wierzchach
6. Piotr Kosecki	-	Szkoła Podstawowa w Zielonce
7. Halina Solecka - Piesik	-	Szkoła Podstawowa w Śliwicach
8. Aleksandra Urbaniak - Rolniczak	-	Nadleśnictwo Trzebciny, Przewodnicząca Komisji

Podczas posiedzenia „Komisji Programu Edukacji” przyjęto następujące założenia programowe:

A. Odbiorców edukacji leśnej stanowią:

- * Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich.
- * Dzieci przedszkolne.
- * Dzieci i młodzież wypoczywająca na terenie nadleśnictwa.
- * Turyści indywidualni.
- * Zorganizowane grupy wycieczkowe.
- * Studenci wydziałów: leśnych, biologicznych, ochrony środowiska oraz pozostali zainteresowani tą formą wiedzy o środowisku
- * Harcerze

B. Baza edukacyjna (i ewentualne plany jej rozwoju, modernizacji):

- * Ścieżka przyrodniczo-leśna Jezioro Wypalanki (oddana do użytku w 2009 r.) z parkingiem, pomostem na jeziorze Wypalanki i punktem widokowym z wiatą na trasie ścieżki.
- * Sala wystawiennicza „Sekretarzędka” przy nadleśnictwie.
- * Sala edukacyjno-konferencyjna (oddana do użytku w 2013 r.).
- * Szkołka leśna „Wydry”.

- * Punkt widokowy z wieżą i parkingiem na powierzchni pokłeskowej.
- * Planowane jest utworzenie nowej ścieżki przyrodniczo-leśnej w Tleniu z infrastrukturą edukacyjną i turystyczną. Nowa ścieżka planowana jest na trasie od Ośrodka Wypoczynkowego Perła w Tleniu, na terenie Leśnictwa Wygoda.

C. Formy edukacji ekologicznej

- * Zajęcia terenowe z wykorzystaniem leśnej ścieżki przyrodniczo-leśnej Jezioro Wypalanki oraz leśnej powierzchni pokłeskowej.
- * Zajęcia terenowe w szkółce leśnej „Wydry”.
- * Pogadanki tematyczne w lokalnych szkołach i przedszkolach (na zaproszenie).
- * Konkursy:
 - Konkurs matematyczno-przyrodniczy „Małą ojczyzną są nasze bory są”- organizowany przez Zespół Szkół w Śliwicach.
 - Konkurs z wiedzy pożarniczej dla dzieci i młodzieży organizowany przez PSP i OSP.
 - Konkurs ekologiczny – organizowany przez Szkołę Podstawową w Wierzychach.
- * Uczestnictwo w imprezach okolicznościowych:
 - Dzień Ziemi
 - Dni Osia
 - Dni Borów Tucholskich
- * Akcja „Rodzinne sadzenie lasu” – termin: marzec/kwiecień każdego roku. Akcja polega na rodzinnym sadzeniu lasu. Do akcji zaproszeni zostaną uczniowie okolicznych szkół wraz z rodzinami. Celem akcji jest uświadomienie procesu powstania młodego pokolenia drzew na powierzchni leśnej.
- * Akcja Sprzątania Świata – termin: wrzesień każdego roku. Akcja polega na zbiorowym sprzątaniu śmieci zalegających na terenie Lasów Państwowych. Organizatorem będą szkoły podstawowe i gimnazja. Udział nadleśnictwa polegać będzie na dostarczeniu przez nadleśnictwo worków na śmieci i rękawic oraz pomoc w organizacji ze strony technicznej. Celem akcji jest budowanie świadomości ekologicznej oraz inicjowanie działań na rzecz ochrony środowiska.
- * Zimowe dokarmianie zwierząt (ptaków) – termin I kwartał każdego roku. Adresaci: lokalne szkoły podstawowe. Akcja polega na dostarczeniu do lokalnych szkół podstawowych karmy dla ptaków oraz przeprowadzenie pogadanki przez pracownika nadleśnictwa. Przewiduje się uczestnictwo dzieci szkolnych w rozwożeniu i wywieszeniu

karmy dla ptaków. Przy tej okazji wygłoszone zostaną pogadanki na temat dokarmiania zwierzyny leśnej zimą.

- * Akcja choinka dla szkół – termin: grudzień każdego roku. Zadanie polega na dostarczeniu choinek do miejscowych szkół i wygłoszeniu pogadek przez pracownika nadleśnictwa bądź miejscowego leśniczego na temat pozyskania produktów ubocznych.
- * Akcja chrońmy las przed pożarem – termin: wiosna każdego roku. Adresaci: szkoły podstawowe. Akcja polega na przekazaniu materiałów edukacyjnych z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasów oraz przeprowadzenie pogadek tematycznych przez właściwego terytorialnie leśniczego.
- * Organizacja konkursu przyrodniczego dla dzieci szkół podstawowych.

D. Przewidywane źródła finansowania

- * Środki własne, w zależności od możliwości finansowych nadleśnictwa.
- * Środki WFOŚiGW w Toruniu.
- * Na potrzeby budowy nowych obiektów oraz realizację dużych projektów edukacyjnych i wydawnictw przewiduje się pozyskanie dofinansowania z funduszy celowych.

E. Pracownicy nadleśnictwa zaangażowani w działalność edukacyjną

- * Specjalista ds. Gospodarki Leśnej.
- * Specjalista SL ds. Zagospodarowania lasu.
- * Pracownicy biura nadleśnictwa adekwatnie do bieżących potrzeb.
- * Pracownicy terenowi nadleśnictwa adekwatnie do bieżących potrzeb.

III. Charakterystyka naturalnych walorów edukacyjnych nadleśnictwa.

Nadleśnictwo Trzebciny położone jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego na terenie zwartej kompleksu leśnego, jaki stanowią Bory Tucholskie. Jest jednym z pięciu nadleśnictw wchodzących w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Bory Tucholskie”.

Omawiany obszar to bardzo cenny pod względem przyrodniczym i krajobrazowym region. Jego bogactwem są lasy, w których dominujący gatunek, ponad 90%, stanowi sosna. Teren nadleśnictwa położony jest w dorzeczu Wisły i jej lewego dopływu – Wdy, zwanej „Czarną Wodą”. Ze względu na malowniczy charakter Wdy i jej wartki nurt, często organizowane są tu spływy kajakowe, co poszerza ofertę rekreacyjną regionu. Dość licznie występują na tym obszarze naturalne ciek i zbiorniki wodne (zazwyczaj jeziora pochodzenia polodowcowego) oraz sztucznie uformowane, jak Zalew Żurski i Zalew Gródecki. Flora i fauna nadleśnictwa jest stosunkowo dobrze rozpoznana dzięki wsparciu naukowemu ośrodków akademickich położonych w Toruniu i Bydgoszczy. Te uwarunkowania sprawiają, że prowadzenie edukacji leśnej w nadleśnictwie jest znacznie ułatwione i opiera się na profesjonalnym przekazywaniu wiedzy o środowisku i zależnościach w nim panujących.

Zwarte kompleksy leśne są przecięte bogatą siecią dróg, po których może odbywać się ruch turystyczny. Dzięki temu, lasy są łatwo dostępne dla potencjalnych użytkowników. Istotnym elementem infrastruktury turystycznej są parkingi i miejsca postoju pojazdów, które dodatkowo zachęcają do korzystania z zasobów lasu. Usytuowane w tych miejscach tablice edukacyjne, zachęcają turystów do samodzielnego zapoznania się z walorami nadleśnictwa. Miejsca odpoczynku zlokalizowane są przy najbardziej atrakcyjnych pod względem turystycznym i przyrodniczym fragmentach nadleśnictwa.

Wielką zaletę nadleśnictwa stanowi bogactwo form ochrony przyrody, których stanowiska służą również edukacji leśnej. Nadleśnictwo Trzebciny leży w bardzo atrakcyjnym pod względem przyrodniczym rejonie Borów Tucholskich, wobec czego obejmuje swoim zarządem kilka rezerwatów przyrody, drzew i alei pomnikowych, użytków ekologicznych oraz miejsc gniazdowania gatunków ptaków chronionych. Na jego terenie znalazło też swoje schronienie wiele gatunków zwierząt objętych ochroną prawną, w niedostępnych, aczkolwiek atrakcyjnych, dolinach cieków wodnych rośnie wiele gatunków roślin zagrożonych, rzadkich, oraz chronionych.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zlokalizowane są:

A. REZERWATY PRZYRODY

Na terenie nadleśnictwa zlokalizowane są trzy rezerwaty przyrody:

- "Jezioro Ciche" o powierzchni całkowitej 37,96 ha, powołany dla ochrony śródlęśnych jezior wraz z ich otoczeniem i unikalną roślinnością wodną i torfowiskową.

- "Martwe" o powierzchni 3,96 ha, powołany dla ochrony roślinności charakterystycznej dla jezior dystroficznych, torfowisk przejściowych i wysokich oraz brzozy bagiennej.
- "Jezioro Piaseczno" o powierzchni całkowitej 159,78 ha, powołany dla ochrony ekosystemu Jeziora Piaseczno.

B. PARKI KRAJOBRAZOWE

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa na powierzchni 8 377,03 ha znajduje się Wdecki Park Krajobrazowy.

C. ŚLIWICKI OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Powierzchnia ogólna wynosi 27 572,62 ha, w tym w zasięgu nadleśnictwa 8 016,11 ha.

D. POMNIKI PRZYRODY

Na terenie nadleśnictwa zlokalizowano 24 pomniki przyrody:

- 11 sztuk pojedynczych drzew
- 11 grup drzew
- dwa głązy narzutowe

E. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Na terenie nadleśnictwa zlokalizowanych jest 29 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 113,34 ha.

F. ZESPOŁY PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWE

Powołane na podstawie rozporządzenia nr 14/97 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Województwa Bydgoskiego nr 16, poz. 79 z 1997 r.)

Dolina rzeki Ryszki

Dolina rzeki Prusiny

Dolina rzeki Sobińska Struga

G. OBSZARY NATURA 2000

- DYREKTYWA PTASIA

Na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 roku teren nadleśnictwa został objęty obszarem specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, nazwanym „Bory Tucholskie” (kod obszaru PLB220009). Celem wyznaczenia obszaru Bory Tucholskie, obejmującym swoim zasięgiem powierzchnię 322 535,80 ha, jest ochrona

populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych oraz tworzenie nowych biotopów.

Obejmuje obszar całego Nadleśnictwa Trzebciny.

- **DYREKTYWA SIEDLISKOWA**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Sandr Wdy” PLH 040017 – obejmuje swoim zasięgiem 6320,75 ha, z czego w Nadleśnictwie Trzebciny 952,37 ha. Jest to jeden z najcenniejszych przyrodniczo fragmentów Borów Tucholskich - dolina i sandr rzeki Wdy.

IV. Obiekty edukacji leśnej Nadleśnictwa Trzebciny

Do obiektów edukacji leśnej można zaliczyć:

- * Ścieżka przyrodniczo-leśna Jezioro Wypalanki (oddana do użytku w 2009 r.) z parkingiem, pomostem na jeziorze Wypalanki i punktem widokowym z wiatą na trasie ścieżki. Ścieżka została zlokalizowana przy siedzibie nadleśnictwa. Posiada 12 przystanków położonych na odcinku około 2,5 km o urozmaiconej tematyce przyrodniczo – leśnej.
- * Sala wystawiennicza „Sekretarzówka” położona przy biurze nadleśnictwa. W której zgromadzono eksponaty służące edukacji leśnej.
- * Sala edukacyjno-konferencyjna (oddana do użytku w 2013 r.).
- * Szkołka leśna „Wydry”, gdzie realizowany jest temat „Rola szkółki leśnej w życiu lasów”. Obiekt służący do edukacji uczniów okolicznych szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz okolicznych studentów.
- * Punkt widokowy z wieżą i parkingiem na powierzchni pokłękowej, zlokalizowany przy drodze publicznej Trzebciny-Tleń.
- * Powierzchnie dydaktyczne i doświadczalne w terenie (zalesienie porolne, odnowienia, zabiegi pielęgnacji lasu, ochrona lasu – zajęcia prowadzone w oparciu o zasady gospodarowania na powierzchniach leśnych objętych Dyrektywą Natura 2000).
- * Powierzchnie pokłękowe, wyznaczone do monitoringu i obserwacji.
- * PLANOWANE JEST UTWORZENIE NOWEJ ŚCIEŻKI PRZYRODNICZO – LEŚNEJ W TLENIU Z INFRASTRUKTURĄ EDUKACYJNĄ I TYRYSTYCZNĄ.

V. Obiekty edukacji leśnej innych podmiotów znajdujące się na terenie Nadleśnictwa Trzebciny.

Budynek starej szkoły w Ludwichowie – obiekt będący w zarządzie gminy Cekcyn, okolicznościowo udostępniany dla grup uczniowskich korzystających z zajęć prowadzonych przez nauczycieli szkolnych.

VI. Partnerzy nadleśnictwa w edukacji leśnej społeczeństwa.

Głównymi partnerami w edukacji leśnej społeczeństwa są przede wszystkim nauczyciele lokalnych szkół, a odbiorcami dzieci i młodzież. Pedagodzy zajmujący się edukacją ekologiczną najlepiej znają zakres treści, jaki jest przyswajany przez ich wychowanków. Są również zorientowani w zakresie obowiązujących programów. To przy ich pomocy można realizować lekcje tematyczne, pogadanki, akcje okolicznościowe, konkursy wiedzy i konkursy plastyczne. W związku z tym planuje się cykliczne spotkania z gronem pedagogicznym celem wypracowania metod edukacji leśnej dzieci i młodzieży. W założeniach tych spotkań jest również poszerzenie oferty edukacyjnej o elementy niekoniecznie bezpośrednio związane z ekologią i ochroną przyrody, ale mogące w znaczny sposób wzbogacić treści dydaktyczne przekazywane dzieciom i młodzieży.

Najlepiej przygotowanym partnerem do prowadzenia edukacji leśnej są pracownicy Wdeckiego Parku Krajobrazowego. Realizując swoją działalność statutową w zakresie szeroko rozumianej ochrony krajobrazu biorą aktywny udział w edukowaniu społeczeństwa. Współpraca z nimi, w planowanym okresie, będzie opierać na współorganizacji konkursów, pogadanek oraz wzajemnym udostępnianiu materiałów dydaktycznych i obiektów edukacyjnych.

Kolejnym partnerem nadleśnictwa są wytypowani pracownicy Urzędu Gminy w Cekcynie oraz członkowie organizacji działających na ich terenie, członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz druhowie Ochotniczych Straży Pożarnych, przy współudziale których organizowane są konkursy wiedzy pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”, oraz konkursy plastyczne – „Chroń las przed pożarem.

Nadleśnictwo współpracuje ponadto z Wyższą Szkołą Zarządzania Środowiskiem w Tucholi oraz z lokalną prasą i telewizją.

VII. Wydawnictwa edukacyjne o nadleśnictwie

- * Folder Nadleśnictwa Trzebciny (2009)
- * Folder ścieżki dydaktycznej „Jezioro Wypalanki” (2011)
- * Mapa Leśny Kompleks Promocyjny „Bory Tucholskie”
- * W przygotowaniu historia nadleśnictwa od czasu zaborów do lat bieżących

VIII. Ramowy plan działalności edukacyjnej nadleśnictwa na lata 2017-2026

1. Nowe obiekty edukacji leśnej

Na terenie Nadleśnictwa Trzebciny planuje się utworzenie nowej ścieżki przyrodniczo-leśnej w Tleniu z infrastrukturą edukacyjną i turystyczną. Nowa ścieżka swój początek będzie miała przy całorocznym Ośrodku Wypoczynkowym Perła w Tleniu, na terenie Leśnictwa Wygoda. Zostaną podjęte starania, w celu zdobycia finansowych środków zewnętrznych na realizację tego przedsięwzięcia.

2. Rozbudowa, zagospodarowanie istniejących obiektów

Nadleśnictwo w ramach powyższych działań planuje:

- * Utrzymanie i konserwację istniejących obiektów edukacyjnych i turystycznych w dobrym stanie technicznym, umożliwiającym samodzielne i indywidualne zapoznanie się z ich tematyką.
- * Regularne doposażenie i remont istniejących obiektów służących edukacji leśnej społeczeństwa.

3. Planowane przedsięwzięcia z zakresu edukacji leśnej

1. Zajęcia terenowe z wykorzystaniem leśnej ścieżki przyrodniczo – leśnej „Jezioro Wypalanki”.
2. Zajęcia terenowe na powierzchni pokłeskowej.
3. Zajęcia terenowe w szkółce leśnej „Wydry”.
4. Pogadanki tematyczne w lokalnych szkołach i przedszkolach (na zaproszenie).

5. Współorganizowanie ze szkołami konkursów przyrodniczo – ekologicznych dla dzieci i młodzieży:
 - Konkurs matematyczno-przyrodniczy „Małą ojczyznę mają nasze bory są”- organizowany przez Zespół Szkół w Śliwicach.
 - Konkurs wiedzy pożarniczej dla dzieci i młodzieży organizowany przez PSP i OSP.
 - Konkurs ekologiczny – organizowany przez Szkołę Podstawową w Wierzchach.
6. Uczestnictwo w imprezach okolicznościowych (Dzień Ziemi, Dni Osia, Dni Borów Tucholskich) związanych z ekologią i ochroną przyrody.
7. Nadleśnictwo planuje organizację cyklicznego konkursu o tematyce przyrodniczo – leśnej dla dzieci szkół podstawowych. Konkurs odbywać się będzie cyklicznie każdego roku jesienią. Tematyka konkursów będzie bardzo różnorodna i szczegółowa, w każdym roku inna. Do udziału w konkursie zaproszone zostaną lokalne szkoły podstawowe klas. Na organizację konkursu nadleśnictwo planuje pozyskanie środków zewnętrznych.
8. Akcja „Rodzinne sadzenie lasu”. Akcja polega na rodzinnym sadzeniu lasu. Do akcji zaproszeni zostaną uczniowie okolicznych szkół wraz z rodzinami. Celem akcji jest uświadomienie procesu powstania młodego pokolenia drzew na powierzchni leśnej.
9. Akcja sprzątania świata ze szczególnym utrwalaniem wartości „NIE ZAŚMIECAJMY ŚWIATA”. Akcja polega na zbiorowym sprzątaniu śmieci zalegających na terenie Lasów Państwowych. Organizatorem będą szkoły podstawowe i gimnazja. Udział nadleśnictwa polegać będzie na dostarczeniu przez nadleśnictwo worków na śmieci i rękawic oraz pomoc w organizacji ze strony technicznej. Celem akcji jest budowanie świadomości ekologicznej oraz inicjowanie działań na rzecz ochrony środowiska.
10. Zimowe dokarmianie zwierząt. Akcja polega na dostarczeniu do lokalnych szkół podstawowych karmy dla ptaków oraz przeprowadzenie pogadanki przez pracownika nadleśnictwa. Przewiduje się uczestnictwo dzieci szkolnych w rozwożeniu i wywieszeniu karmy dla ptaków. Przy tej okazji ogłoszone zostaną pogadanki na temat dokarmiania zwierzyny leśnej zimą.
11. Akcja choinka dla szkół. Zadanie polega na dostarczeniu choinek do miejscowych szkół i ogłoszeniu pogadek przez pracownika nadleśnictwa bądź miejscowego leśniczego na temat pozyskania produktów ubocznych.

12. Akcja chrońmy las przed pożarem. Akcja polega na przekazaniu materiałów edukacyjnych do szkół podstawowych z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasów oraz przeprowadzenie pogadarek tematycznych przez właściwego terytorialnie leśniczego.
13. Regularnie aktualizowany dział dotyczący edukacji leśnej na stronie internetowej nadleśnictwa.
14. Stworzenie zasobnej bazy edukacyjnej, wyposażonej w urządzenia edukacyjne i tablice dydaktyczne.
15. Organizowanie i pomoc w prowadzeniu edukacji ekologicznej w szkołach.
16. Udział pracowników nadleśnictwa w organizowanych szkoleniach z zakresu edukacji ekologicznej i ochrony przyrody.
17. Współpraca ze szkołami w opracowaniu autorskich programów – lekcji edukacji ekologiczno – leśnej.
18. Współpraca z gminami na niwie edukacji ekologicznej.
19. Współpraca leśników z nauczycielami w edukacji leśnej społeczeństwa.
20. Zapoznanie ze sposobami organizacji edukacji przyrodniczej w środowisku naturalnym.
21. Wzbogacenie wiedzy na temat edukacji przyrodniczej.
22. Upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie współdziałania szkoły/placówki z instytucjami działającymi na rzecz edukacji dziecka/ ucznia
23. Tworzenie i wykorzystywanie okazji do poznawania przez dzieci środowiska przyrodniczego.

IX. Sprawozdania roczne z działalności edukacyjnej nadleśnictwa.

Tabela 0. Obiekty własne Lasów Państwowych wykorzystywane w edukacji leśnej społeczeństwa na terenie Nadleśnictwa Trzebciny w roku

Lp.	Obiekt	Ogółem na terenie RDLP
1.	Ośrodek edukacji leśnej	
2.	Izba edukacji leśnej	
3.	Leśna wiata edukacyjna (=zielona klasa)	
4.	Leśna ścieżka edukacyjna (=dydaktyczna)	
5.	Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej	razem: <input type="text"/> w tym:
	a) szkółka leśna	
	b) drzewostan (uprawa, nasienny, ochronny)	
	c) obiekt małej retencji	
	d) inny (trasa dydaktyczna bez oznakowania, wieża p.poż., wyluszcarnia)	
6.	Inne obiekty	razem: <input type="text"/> w tym:
	a) rezerwat przyrody	
	b) ogród, park dendrologiczny	
	c) obiekty kultury, tradycji	
	d) inny (np. zagroda dzików, pomniki przyrody, brama informacyjna)	

Ad. 5. Oznakowane obiekty związane bezpośrednio z gospodarką leśną

Ad. 6. Oznakowane obiekty niezwiązane bezpośrednio z gospodarką leśną

Tabela 1. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Nadleśnictwo Trzebciny i frekwencja w ...roku

Forma edukacji	Ogółem			w tym:				
	Liczba zajęć	Liczba uczestników	Udział % uczestników	Dzieci przedszkolne 3 do 6 lat	Dzieci szkół podstawowych 7-12 lat	Młodzież gimnazjalna 13-15 lat	Młodzież ponadgimnazjalna 16-19 lat	Studenci i dorośli, powyżej 19 lat
Zajęcia terenowe i wycieczki z przewodnikiem (w tym na leśnych ścieżkach dydaktycznych)								
Zajęcia w izbie edukacji leśnej nadleśnictwa								
Spotkania z leśnikiem w szkołach (=lekcje w szkole)								
Spotkania edukacyjne z leśnikiem poza szkołą (w Domu Kultury, Muzeum, Urzędzie Gminy itp.)								
Konkursy leśne (wiedzy, plastyczne, literackie itp.)								
Akcje edukacyjne, imprezy okolicznościowe								
Wystawy edukacyjne								
R A Z E M	X							
Inne, np. festyny, targi itp. ¹	X			X	X	X	X	X

¹ dane szacunkowe

Tabela 2. Podmioty współpracujące z Nadleśnictwem Trzebciny w edukacji leśnej wroku

PODMIOTY WSPÓŁRACUJĄCE z nadleśnictwami	Liczba podmiotów	Liczba wspólnych imrez edukacyjnych
Szkoły		
Ośrodki edukacji ekologicznej		
Parki narodowe i krajobrazowe		
Domy kultury, muzea		
Organizacje pozarządowe		
Kościoty		
Podmioty zagraniczne		
MEDIA:		
- prasa		
- radio		
- telewizja		
INNE:		
Samorządy		
Harcerstwo		
Straż Pożarna		
Pozostałe		

Tabela 3. Pracownicy Nadleśnictwa Trzebciny angażujący się w edukację leśną społeczeństwa w roku

Stanowisko	Ilość
Nadleśniczy	
Zastępca nadleśniczego	
Inżynier nadzoru	
Specjalista, referent	
Leśniczy, podleśniczy	
Strażnik	
Stażysta	
Razem	

TAB. 4. Wydatki na edukację leśną Nadleśnictwa .Trzebciny w roku (w tys. zł) - BEZ wydatków inwestycyjnych

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Nadleśnictwo	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA W TYS. ZŁ						Suma wydatków
		Koszty własne nadleśnictw	Fundusz leśny	Budżet państwa	Wojewódzki Fundusz OŚiGW	Narodowy Fundusz OŚiGW	Inne	
RDLP w Toruniu	Trzebciny							
Udział %	X							

IX. Załączniki do planu

- a. Protokół z I posiedzenia Komisji Programu Edukacji Leśnej Społeczeństwa z 9 czerwca 2016 r.
- b. Protokół z II posiedzenia Komisji Programu Edukacji Leśnej Społeczeństwa z 22 czerwca 2016 r.